

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

Економіка для журналістів
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	06 Журналістика
Спеціальність	061 Журналістика
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	Медіа-комунікації

Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри
Економічної теорії
та економічної політики

Марина Машченко

Харків
2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри Економічної теорії та економічної політики

Протокол № 1 від 27.08.2021 р.

Розробник:

Кліменко О. М., к.е.н., доцент

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Об'єктивне донесення до широкої громадськості економічної інформації передбачає розуміння базових основ функціонування і розвитку економіки на всіх рівнях – галузевому, регіональному, національному; аналіз тенденцій соціально-економічного розвитку; осмислення трансформаційних перетворень, формування, реформування економічних процесів. Економічний чинник мав істотний вплив на журналістику протягом всієї її історії. В сучасних умовах економічну компетентність журналіста необхідно розглядати не тільки як фактор, що сприяє адекватному відображенню в ЗМІ актуальних економічних проблем і необхідна умова дієвої участі журналіста в їх вирішенні.

Дисципліна «Економіка для журналістів» є важливою складовою у процесі підготовки творчих фахівців за ОПП «Медіа-комунікації», спроможних професійно висвітлювати економічні питання. Дана навчальна дисципліна розрахована на комплексне вивчення, а саме: вивчення теоретичного матеріалу навчальної дисципліни на лекціях, відпрацювання теоретичних питань на практичних та семінарських заняттях, а також самостійна робота студентів з економічною літературою, нормативно-правовими актами, медіа- та рекламними матеріалами тощо.

Мета навчальної дисципліни:

формування у студентів системи теоретичних знань понятійно-категоріального апарату економічної теорії для створення контенту на економічну та бізнес- тематику, аналізу питань економічного розвитку, оволодіння навичками економічного редагування для здатності самостійного осмислення, поглибленого аналізу та об'єктивного донесення до широкої громадськості інформації щодо основних тенденцій соціально-економічного розвитку суспільства.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	4
Форма підсумкового контролю	іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Наступні дисципліни
Соціальна та економічна історія України	Дисципліни соціально-гуманітарного спрямування
Філософія	Дисципліни професійного спрямування
Основи маркетингу	

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.	РН4. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.
ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	РН11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.
ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.	РН15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.
ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	РН17. Розміщувати оперативну інформацію про свій медіапродукт на доступних інтернет-платформах
СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.	
СК03. Здатність створювати медіапродукт.	

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні питання сучасної економіки

Тема 1. Вступ до економіки.

1.1. Визначення економіки. Основні економічні поняття та економічні категорії. Економічні закони: сутність, об'єктивний характер, механізми дії і використання. Основні проблеми економіки. Економічні суб'єкти: домогосподарства, бізнес, держава.

1.2. Економічні потреби та інтереси. Обмеженість ресурсів та безмежність потреб. Економічні потреби, їх сутність та класифікація. Закон зростання потреб. Економічні інтереси та їх види. Діалектика взаємозв'язку інтересів і потреб. Проблема вибору та мета економічної діяльності.

1.3. Вимірювання результатів економічної діяльності країни. Поняття ВВП, ВНД та ВНД, їх співвідношення. Тіньова економіка. Номінальний і реальний ВВП. Індекси цін. Макроекономічні показники на чистій основі: чистий внутрішній продукт, національний дохід та зв'язок між ними. Амортизація. Чистий національний дохід. Національне багатство. Економічне зростання та економічний розвиток. Показники економічного зростання. Вплив технічного прогресу на економічне зростання.

1.4. Власність. Власність як основа будь-якої економічної системи. Економічний та юридичний зміст власності. Суб'єкти та об'єкти власності. Типи і форми власності, їх реформування у процесі ринкових перетворень. Роздержавлення і приватизація. Особливості приватизації в Україні.

Тема 2. Організація бізнесу

2.1. Ресурси та фактори виробництва. Праця, капітал, земля, підприємницькі здібності. Зміст і характер праці. Технології, інформація, наука. Екологічний фактор виробництва.

2.2. Підприємство і підприємництво. Види та функції підприємства. Підприємницький дохід. Поняття продукту та товару. Структура собівартості товару. Витрати виробництва Валовий дохід та прибуток. Продуктивність праці та ефективність виробництва. Проблеми зростання економіки України та їх відображення на веденні бізнесу.

Тема 3. Ринок та механізм функціонування ринку

3.1. Ринок: сутність, види, функції. Визначення ринку. Роль і функції ринку. Види ринків. Основні суб'єкти ринкової економіки. Інфраструктура ринку.

3.2. Гроші, їх походження та сутність. Виникнення та сутність грошей. Функції грошей. Закон грошового обігу. Види грошей. Сучасна грошова система. Інфляція.

3.3. Попит, пропозиція та ринкова рівновага. Попит. Закон попиту, його графічне відображення. Пропозиція. Закон пропозиції та його графічне відображення. Нецінові фактори попиту і пропозиції. Взаємодія попиту і пропозиції в умовах ринкової економіки. Ринкова рівновага. Ціна рівноваги.

Тема 4. Конкуренція і монополія

4.1. Конкуренція та її сутність. Ринкова конкуренція. Функції та форми конкуренції. Конкуренція і монополія. Конкуренція і моделі ринків. Особливості ціноутворення на різних ринках.

4.2. Моделі ринків. Класифікація ринкових структур. Характеристика ринку досконалої конкуренції. Сутність конкуренції та її основні функції в ринковій економіці. Ринок недосконалої конкуренції: монополістична конкуренція, монополія, олігополія. Особливості ціноутворення на різних ринках.

Змістовий модуль 2. Основи господарювання

Тема 5. Соціальне оточення бізнесу та демографічні проблеми суспільства

5.1. Демографія населення та міграційних процеси. Визначення чисельності населення та його структури. Показники природного руху чисельності населення. Сутність та поняття міграційних процесів. Внутрішня та зовнішня міграція. Міграційний приріст населення. Міграційний відтік населення. Показники міграції населення..

5.2. Рівень та якість життя населення. Зміст поняття рівня життя населення. Класифікація рівнів життя населення. Економічна нерівність та способи її оцінювання. Крива Лоренца Система груп показників рівня життя населення та мінімальний набір соціальних індикаторів рекомендований Статистичною комісією ООН. Показники доходів домашніх господарств. Показники диференціації доходів домашніх господарств. Дослідження та вплив на економіку витрат домашніх господарств.

5.3. Розвиток соціальної сфери та житлово-комунальне забезпечення населення. Показники розвитку соціальної сфери, освіти й охорони здоров'я. Взаємозв'язок між показниками розвитку соціальної сфери та економічного зростання. Аналіз розмірів і структури житлового фонду. Показники забезпеченості населення житлом і комунальними послугами. Стан здоров'я населення. Показники стану здоров'я населення: медико-демографічні, показники захворюваності, інвалідності, фізичного та психічного розвитку населення.

5.4. Соціальні наслідки інфляції та безробіття. Соціальні наслідки безробіття. Державне регулювання зайнятості. Державна політика зайнятості населення. Стимулююча політика як метод зменшення безробіття та її інфляційні наслідки. Державні програми сприяння зайнятості.

Тема 6. Господарський механізм та основні напрями регулювання економіки

6.1. Господарський механізм, його сутність та елементи. Господарський механізм: система управління економікою. Основні елементи господарського механізму. Економічні функції держави. Сутність, цілі, важелі (інструментарій) та основні напрями регулювання економіки.

6.2. Фінансова система. Зміст, структура та функції фінансів. Банківська система. Роль фінансів у господарському механізмі. Державний бюджет, бюджетний дефіцит, державний борг.

6.3. Податкова система та фіскальна політика. Функції податків. Фіскальні методи регулювання економіки. Фіскальна політика держави.

6.4. Монетарна політика держави. Сутність та основні важелі монетарної політики. Облікова ставка національного банку країни. Обов'язкові резерви комерційних банків. Операції на відкритому ринку.

Тема 7. Світове господарство

7.1. Сутність світового господарства. Основні риси, структура та етапи становлення. Міжнародний розподіл праці. Міжнародна економічна інтеграція. Головні інтеграційні угруповання світу.

7.2. Світогосподарські зв'язки та їх форми. Міжнародні ринки. Міжнародна торгівля. Платіжний баланс. Валютний курс, його види. Міжнародна міграція робочої сили. Сутність і форми міжнародного руху капіталу. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Національна і міжнародна валютна система.

Тема 8. Проблеми світових глобалізаційних процесів

8.1. Основні глобальні проблеми сучасності. Глобалізація економіки. Сутність глобальних проблем. Формування глобальної економічної системи.

8.2. Проблеми інтеграції України у світове господарство. Вплив глобальних проблем на економічний розвиток України.

Перелік практичних (семінарських) занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни доцільно використовувати: пояснювально-ілюстративний метод; метод проблемного викладу; евристичний метод; дослідницький метод.

Для активізації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів застосовуються: проблемні лекції (т.8), дискусії (т.1-4, 6-7), бесіди (т. 2-8), презентації (т.1-8), моделювання професійних ситуацій (т.7), кейс-стаді (т.4, 8), дебати (т. 2-6, 8), індивідуальна дослідницька робота (т. 2, 3, 6, 7), мозкові штурми (т. 8).

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у слухачів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у слухачів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, занять і самостійних завдань та оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє слухачу здавати іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання слухача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Підсумкова оцінка з дисципліни обчислюється з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю, який передбачає накопичувальна система (максимальна кількість – 60 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 35 балів). Результат семестрового іспиту оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів). Результат проставляється у відповідній графі екзаменаційної «Відомості обліку успішності». Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, що наведено в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

Поточний контроль за цією дисципліною проводиться у таких формах та за максимальною кількістю балів:

активна участь в обговоренні питань теми –9 балів;

поточна контрольна робота – 18 балів;

індивідуальна дослідницька робота – 8 балів;

виконання домашніх завдань – 9 балів.

Модульний контроль з цієї дисципліни проводиться у формі колоквиуму. Максимальна кількість балів, яку слухачі можуть отримати, складає 16 балів.

Загальний бал складається з накопичених балів за всі завдання, які округляються до цілого числа за математичними правилами.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни»

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1. Вступ до економіки	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Визначення економіки. 2. Економічні потреби та інтереси. 3. Вимірювання результатів економічної діяльності країни. 4. Власність.	Активна робота на лекції	-
	Практичне заняття	Опанування проблеми обмеженості ресурсів та безмежності потреб. Дискусія «Проблема вибору та мета економічної діяльності»	Активна участь в обговоренні питань теми.	1
			Поточна контрольна робота	2
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Діалектика взаємозв'язку інтересів і потреб.	Презентація домашнього завдання	1	
Тема 2. Організація бізнесу	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Ресурси та фактори виробництва. 2. Підприємство і підприємництво.	Активна робота на лекції	-
	Практичне заняття	Бесіда «Технології, інформація, наука», «Ефективність виробництва», «Валовий дохід та прибуток». Дебати «Підприємницький дохід». Дискусія «Підприємство і підприємництво».	Активна участь в обговоренні питань теми.	1
			Поточна контрольна робота	2
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Проблеми зростання економіки України та їх відображення на веденні бізнесу	Презентація домашнього завдання	1	

Тема 3. Ринок та механізм функціонування ринку	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Ринок: сутність, види, функції. 2. Гроші, їх походження та сутність. 3. Попит, пропозиція та ринкова рівновага	Активна робота на лекції.	-
	Практичне заняття	Бесіда «Основні суб'єкти ринкової економіки». Дебати «Інфраструктура ринку». Дискусії «Інфляція», «Ринкова рівновага»	Активна участь в обговоренні питань теми.	1
			Поточна контрольна робота.	2
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Взаємодія попиту і пропозиції в умовах ринкової економіки. Ціна рівноваги.	Презентація домашнього завдання	1	
Тема 4. Конкуренція і монополія	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Конкуренція та її сутність. 2. Моделі ринків	Активна робота на лекції	-
	Практичне заняття	Дискусія «Ринкова конкуренція». Дебати «Форми конкуренції». Бесіда «Особливості ціноутворення на різних ринках» Кейс-стаді «Конкуренція і монополія».	Активна участь в обговоренні питань теми.	1
			Поточна контрольна робота.	2
			Колоквіум	8
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Ринок недосконалої конкуренції: монополістична конкуренція, монополія, олігополія. Особливості ціноутворення на різних ринках.	Презентація домашнього завдання	1	
Тема 5. Соціальне оточення бізнесу та демографічні проблеми суспільства	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Демографія населення та міграційних процеси. 2. Рівень та якість життя населення. 3. Розвиток соціальної сфери та житлово-комунальне забезпечення населення. 4. Соціальні наслідки інфляції та безробіття.	Активна робота на лекції	-
	Практичне заняття	Бесіда «Визначення чисельності населення та його структури». Дебати «Сутність та поняття міграційних процесів». Презентація «Міграційний приріст населення. Міграційний відтік населення. Показники міграції населення»	Активна участь в обговоренні питань теми.	2
			Поточна контрольна робота.	4
			Презентація творчого завдання.	8
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Система груп показників рівня життя населення та мінімальний набір соціальних індикаторів рекомендований Статистичною комісією ООН.	Презентація домашнього завдання	2	

Тема 6. Господарський механізм та основні напрями регулювання економіки	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Господарський механізм, його сутність та елементи. 2. Фінансова система. 3. Податкова система та фіскальна політика. 4. Монетарна політика держави.	Активна робота на лекції.	-
	Практичне заняття	Дискусія «Система управління економікою». Бесіда «Банківська система». Дебати «Фіскальна політика держави».	Активна участь в обговоренні питань теми.	1
			Поточна контрольна робота.	2
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Сутність та основні важелі монетарної політики.	Презентація домашнього завдання	1	
Тема 7. Світове господарство	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Сутність світового господарства. 2. Світогосподарські зв'язки та їх форми	Активна робота на лекції.	-
	Практичне заняття	Дискусії «Міжнародний розподіл праці». Бесіда «Міжнародні ринки. Міжнародна торгівля» Моделювання професійних ситуацій: «Головні інтеграційні угруповання світу».	Активна участь в обговоренні питань теми.	1
			Поточна контрольна робота.	2
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Сутність і форми міжнародного руху капіталу. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Національна і міжнародна валютна система	Презентація домашнього завдання	1	
Тема 8. Проблеми світових глобалізаційних процесів	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція за питаннями: 1. Основні глобальні проблеми сучасності. 2. Проблеми інтеграції України у світове господарство	Активна робота на лекції.	-
	Практичне заняття	Бесіда «Глобалізація економіки». Дебати «Сутність глобальних проблем». Мозковий штурм «Формування глобальної економічної системи».	Активна участь в обговоренні питань теми	1
			Колоквіум	8
			Поточна контрольна робота.	2
Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вплив глобальних проблем на економічний розвиток України.	Презентація домашнього завдання	1	
			Разом	60
			Іспит	40
			Разом по курсу	100

Рекомендована література

Основна

1. Політична економія [Електронний ресурс] : навч. посіб. / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, І. Ф. Лісна [та ін.] ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (3,09 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. - 279 с. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22562>
2. Макроекономіка :навчальний посібн. / О. М. Кліменко, О. М. Крюкова, В. М. Філатов та ін. ; під заг. ред. О. М. Кліменко. –Харків : ВД «Инжэк», 2011. –250 с.
3. Попов О.Є. Мікроекономіка : навчально-практичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / О. Є. Попов, В. І. Отенко, І. М. Колесніченко та ін. ; за заг. ред. докт. екон. наук, доцента Попова О. Є. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 336 с.

Додаткова

4. Базилевич В. Д. Метафізика економіки: Монографія / В. Д. Базилевич, В. В. Ільїн. – К.: Знання, 2007. – 718 с.
5. Мікроекономіка: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – 678 с.
6. Мікроекономічний аналіз: практикум [Електронний ресурс] : [Л. А. Азьмук, О. М. Щербатюк] — К. : КНЕУ, 2016. — 149 с.
7. Назиров К. З. Сучасні фактори конкурентоспроможності національної економіки [Електронний ресурс] / К. З. Назиров // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Сер.: Економічна теорія та право/ – 2014. – № 3. – С. 159–171. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2014_3_16
8. Теоретико-методологічні засади формування національної економічної системи в умовах інтеграції у світове господарство [Електронний ресурс] : монографія / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, М. А. Мащенко та ін. ; за заг. ред. канд. екон. наук, доцента М. С. Брілья. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 208 с.

Інформаційні ресурси

9. Сторінка курсу на платформі Moodle (персональна навчальна система). Розміщено: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7671>
10. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
11. Міністерство доходів і зборів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://minrd.gov.ua/ru/>.
12. Міністерство фінансів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minfin.gov.ua/>.
13. Національний банк України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua>
14. Статистика України : науковий журнал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.ukrstat.gov.ua.